

מראי מקומות- שבועות י"ב

הישנה, מ"מ מאחר שלמצוה בעינן מדאורייתא מתרומה חדשה, כבר הוקבעו החטאות הישנות לדין מותר חטאת ונעשים עולה.

(ג) **אשם שמתו בעליו וכו', אלא ש"מ גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה- כ' תוס',** דמשמע דמדאורייתא שרי אפי' קודם ניתוק, מדלא קאמר גזרה אחר ניתוק אטו קודם ניתוק. והא דאמרי' בכל דוכתי דהלכתא גמירי לה דכל שבחטאת מתה באשם רועה, אומר ר"ת דבאמת מדאורייתא כל שבחטאת מתה, באשם קרוב עולה, ומה דצריכין רעיי' הוא רק מדרבנן. וע"ע בריטב"א שהביא שיש שתירצו שזהו מן הסוגיות ההתחלפות בתלמוד, דסוגיין ס"ל דמדאורייתא שרי בלא ניתוק, וסוגיות אחרות ס"ל דהלמ"מ הוא דבאשם רועה.

(ד) **ואין עוף בציבור- ע' בתוס' דהק' דמהגמ' ביזמא משמע דשייך להקריב עולת נדבה בשביל הציבור.** ותי' דאם כבר בא העוף לפנינו מקיצין בו, דמה יעשה ממנו. והק' הגרי"ז (הובא בקובץ ישורון תשס"ד, עמ' תשיג), דלכא' יש ב' טעמים דאין מקיצין בעולת העוף, א', משום מדרש יהוידע, דאין מקיצין אלא בדבר שיש לכהנים חלק בו, וב', דאין מקריבין עולת העוף לציבור. ובשלמא לענין מדרש יהוידע, י"ל דכל זה לענין שאין לקנות עוף ע"י מעות הציבור, אבל אם העוף עצמו נתותר שפיר יכול להקריבו, אבל מה נעשה עם הטעם דאין מקריבין עוף לציבור. וע"ש שכ' לבאר ע"פ לשון הרמב"ם באיזה מקומות, דאין החסרון בעולת העוף דאין שייך להקריבו בשביל הציבור, אלא דאין שייך המציאות של עולת העוף ציבורי, דהיינו, דאין מקדישין עוף להיות קרבן ציבור. וע"ש מה שכתב לבאר דין זה, דרק אין מביאי' עולת העוף להיות קרבן ציבור, אבל אם ממילא מעצמו נעשה קרבן ציבור, אין מניעה מלהקריבו, ולכן שפיר שייך להקריבו בתורת קרבן ציבור היכא שהוא עצמו נתותר.

(א) **שאני קטורת דלא בר רע' היא- הק' תוס',** הא הול"ל דלא שייך בקטורת תקנה דשייך בתמידין, דהיינו תקנה דקיץ המזבח, דהא למעשה אין עושין רע' לתמידין, אלא מתקנים לקיץ המזבח. ותי' דלרבותא נקט כן, דאפי' תקנה מועטת כזו, דהיינו רעיי', לא שייך בקטורת. אולם ע' ברש"ש והג' ראמ"ה דכתבו ליישב ע"פ מש"כ רש"י ד"ה מקיצין (וברש"ש כ' מרש"י בעמוד ב'), דמה דאמרי' דתמידין מקיצין בהן את המזבח, היינו משום דשמעי' ל' לר"ש במתני' דס"ל דשעיר שלא קרב בזה יקרב בזה, משום טעמא דכולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, דנראה מזה דאע"ג דלאו היינו דההיא כפרה גופה, מ"מ, כיון דשייכא במקצתה, שפיר קרב לה. וא"כ, הכי נמי י"ל באלו, שנלקחו לצורך תמידין, ולא הוצרכו, יקרב לקיץ המזבח, שהרי לשם עולה הופרשו, וקיץ נמי עולה הוא. וא"כ, מה דאמר הגמ' דשאני קטורת דלאו בר רע' הוא, היינו משום דבאמת ס"ל ל'אמרו לו" דלא אמרי' דתמידין שנתותרו מקיצין בהן את המזבח, אלא אזלי' לרעיי' דוקא, ולכן אמרי' דשאני קטורת דלאו בר רעיי' היא.

(ב) **הכא הוא דמעיקרא עולה והשתא עולה, אבל התם דמעיקרא חטאת והשתא עולה, גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה- הק' בחי' בית מאיר למכלתין,** דמשמע דבלא הגזירה שפיר הי' יכול להקריב בהמה זו לעולה. ולכא' תמוה, הא קרבן זה הי' הופרש לשם חטאת (ואף אם לא מתה, משום דחטאת צבור לא מתה), ומה שייך להיות הוקרב לעולה, והניח בקו'. וע' בקהלות יעקב (סי' ט') דנקט דזה נלמד מהמדרש דדרש יהוידע, הובא לקמן בתוס' (עמוד ב', ד"ה הא), דדרשי' מהא דכתי' לד' לכהן דמותר חטאת ומותר אשם יהי' לנדבת עולה. וע"ע שם בקה"י, דכ' דמשמע בסוגיין דכשהגיע ניסן כבר הוקבעו החטאות שנתותרו בקדושת עולה כדין מותר חטאת, ואין צריך עקירה. והוסיף דאע"פ דדין זה דכשהגיע ניסן צריכין להקריב מתרומה חדשה, אינו אלא למצוה ולא לעכב, וכשאין שם תרומה חדשה מקריבין מן

המשתלח מכפר, דבזה ודאי אין וידוי שלו מעכב כפרתו, ומה הק' הגמ', והניח בצ"ע. וע"ע בשיעורי הגרי"ד בזבחים (ז:), דהעיר דהרמב"ם (מעה"ק ג', ד') פסק דמשום זבח רשעים תועבה אין מקבלין קרבן ממי שהוא מומר לע"ז או מחלל שבת בפרהסיא, וא"כ הפסול של זבח רשעים תועבה נאמר רק ברשע שהוא מומר, ואיך אמרי' הכא דגם בעשה קיים דין זה. ותי' שיש ב' ענינים של זבח רשעים תועבה, א' הפסול בקרבן, וזהו רק ברשע מומר, וב' דאין הקרבן מכפר אפי' כפרת עשה אם לא עשה תשובה. וכן ע' בלקוטי הלכות (זבחים ד.), זבח תודה ד"ה (אלא), דכ' דודאי קרבנו כשר, ויצא ידי חובת נדרו, רק שאין לו כפרה על העשה שלו, וצריך עולה אחרת לכפר על עשה זו. אולם ע"ש בהמשך מש"כ להסתפק בזה, וסיים בצ"ע.

ה"ד, אי דלא עבד תשובה, זבח רשעים תועבה- הק' בשיעורי ר' יחיאל מיכל, ומה בכך, הרי דין זבח רשעים תועבה הוא דין בפסלות הקרבן, וכיון דעכשיו מדברים בשעיר המשתלח, אין שייך לומר שהקרבן יהי' פסול אי לא עבד תשובה. וא"כ, מהו החסרון בהא דזבח רשעים תועבה. ותי' דצ"ל דלבד ממה דילפי' מהך קרא דאיכא פסלות בהקרבן, עוד ילפי' נמי דהקרבנה דרשעים לא מהניא לכפר עליהם, והוי דין כללי בכל דבר הבא לכפר שאינו מכפר על הרשעים, וממילא דשייך דין זה גם ליוה"כ ושעיר המשתלח.

ו) זבח רשעים תועבה- ע' במנחת חינוך (שס"ד, ד') שהק' כמה קו' על הגמ' כאן. (א) מבואר מקו' גמ' דאפי' מי שמבטל עשה ואינו עושה תשובה נחשב לרשע. ולמה, הרי לענין פסולי עדות לעולם לא אמרי' דנקרא רשע אא"כ עובר עכ"פ בלאו שחיובו מלקות, אבל אם מבטל עשה אינו נקרא רשע, וא"כ מהכ"ת כאן לומר דקרבנו נחשב זבח רשעים תועבה. (ב) ועוד, הא אי' במשנה למלך (שגגות ג', ז' באד"ה וראיתי) דעובר עבירה לתיאבון אינו נקרא רשע לענין זבח רשעים תועבה, וא"כ מהו קו' הגמ' כאן, לימא דמיירי בעובר לתיאבון. (ג) עוד הק' בשם הסדר משנה, דלפי מש"כ המשנה למלך שם (בד"ה ודע שמדברי התוס') דדוקא במי שרגיל בעבירה אמרי' דנקרא מומר, וגם רק אצלו שייך הא דזבח רשעים תועבה, א"כ מהו קו' הגמ' כאן כלל, לימא דמיירי במי שאינו רגיל בעבירה, והניח כל זה בצ"ע.

ז) אי דעבד תשובה, כל יומא נמי- הק' המנחת חינוך (שס"ד, ג'), הא שי' הרמב"ם הוא דוידוי מעכב הכפרה. ומ"מ, אפי' מי שהרהר תשובה בלבו כבר נחשב צדיק (וכמו דאמרי' דהמקדש אשה בע"מ שאני צדיק, אפי' אם רשע הוא חוששין לקידושיו, דשמא הרהר תשובה בלבו, אלמא דסגי בזה להיות צדיק), וא"כ שוב אין שייך אצלו הנדון של זבח רשעים תועבה. וא"כ, נמצא דשפיר מצינו מי שעשה תשובה, ולכן אינו רשע לענין זבח רשעים, ומ"מ אינו מתכפר מצד התשובה עצמו, דהא לא התודה, וא"כ דוקא שעיר